

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΕΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

Στο σκάνει του 'Ελβέτιου. 'Η ώρακια Μινέττα συγκινεί, γοητεύει, ξετρελλώνει. 'Ο γέρο Φοντενέλ έρωτοχτυπιέται! Δυό χαριτωμένα άνένδοκα. 'Επικίνδυνος στις γυναίκες ώς τ' άδύδοντα του! 'Ένα έργο του 'Ελβέτιου που προκαλεί εξεγερσειν έναντιον του. 'Η ύπερέρχη στάσις της συζύγου του. Στην ξενιτειά, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Β'.

Διηγήθηκαμ στο προηγούμενο φύλλο μας, πώς ό διάσημος φιλόσοφος 'Ελβέτιος γνωρίστηκε με την κατόπι γυναίκα του 'Αννα Αικατερίνη, την ώρακια Μινέττα, όπως την όνόμαζαν χαιδευτικά, και πώς έγινε ό γάμος τους.

Σπάνια λοιπόν ίσχυζαν τόσο άγαστημένα άντρογόγια, όπως ήταν ό 'Ελβέτιος με τή Μινέττα του. 'Η γυναίκα αυτή, της οποίας ή όμορφιά και τ' πνεύμα έλαμπε στη Γαλλία του 18ου αιώνου, στήθηκε για τόν μεγάλο φιλόσοφο μά άληθινό «'Ηγερία», ένας πραγματικός «φύλαξ-άγγελος».

Ευθύς μετά τό γάμο τους, εγκατεστάθησαν σ' ένα αγροτικό χτήμα του φιλοσόφου, στη Νορμανδία.

Έχει ό φιλόσοφος, άποτραδηγμένος από τό κοσμικό και πολυπόροθο Παρίσι, μοναχός με την πολυαγαπημένη γυναίκαούτα του, ζή-ζωσε πειά την παλάη περατειώδη ζωή του, άφοσίωθηκε στις μελέτες του και, λίγον καιρό έπειτα, άρχισε να γράφει τ' βαθύνοητα έ-ζευια συγγράμματά του, που τόν άνέδειξαν έναν από τούς μεγαλειότερους φιλοσόφους της πατρίδος του. Μά χρειαζότανε ή ενεργητική έπιδραση, ή στήριξη και ή άφοσίωση της υπέροχης γυναίκας του, για να μωσφιεί ή μεγαλοφρονα του 'Ελβέτιου ν' άποδόση τ' θαυμαστά δημοιογρήματά της.

Δυό χρόνια άργότερα, Ξαναγύρισαν στο Παρίσι και εγκατεστάθησαν σ' ένα πολυτελέστατο μέγαρό τους, τό όποιο παρήαινε ιστορικό.

Στό σαλόνι τους μαζερόντουσαν οι διασημότεροι άνδρες της εποχής: ό Ναντερό, ό Μανφρών, ό Μισομπλό, ό Κοκτορέσι και άλλοι και άλλοι.

Μέσα στην άτιμωσφαρα αυτή, ή ώραία 'Αννα Αικατερίνη ήταν σαν ένα άληθινό άστρο, έλαμπε με την όμορφιά της, με την ενγένεια της ψυχής της, με τό σπανιόροδο της πνεύμα. 'Ήταν τόσο καλή, ώστε άφινε άκόμα να της άνοιον και λίγο κάποτε μερικιά άπ' τούς τοιμωροτέρους θαυμαστάς της, μόνο και μόνο για να μιν τούς δυσαρεστήσει. 'Ήταν μά άπαιτητα της εποχής της αυτή, την όποια κανείς δεν πρέπει να παρεξηγήσει.

Ένας από τούς κάποιους θαυμάσις ατόους θαυμαστάς της, ήταν κι' ό περιήμος πειά Φοντενέλ, ό όποιος έννοοισε να έρωτευέται άκόμα και σέ ήλιμια εκατό χρονών! Φυσικά, ό γρηαός αυτός Αδν Ζουάν δεν ήταν πειά επικίνδυνος, ήταν όπως τρομορά έρωτύλος άκόμα. 'Όταν έβλεπε τή Μινέττα, τό αμα του άνέβαινε πρόσωπο και ξεχνούσε με μιλς τ' λαχαρωτά, που ήταν τό δεύτερο λάθος της ζωής του, έπειτα από τόν έρωτα...

Μιά μέρα, ό Φοντενέλ είχε πάει στο μέγαρο του 'Ελβέτιου, χωρίς να προειδοποιη για την έπισκεψή του. Είχε την εποχή αυτή 95 χρονάκια στην πλάτη του κι' άρχισε ν' άνεβαίνει λαχανιασμένος από τ' γερατιά τ' σκολιά.

'Η νουρία 'Ελβέτιου βοισκότανε την ώρα αυτή στην τωαλέττα της, έντελώς άτιμωμένη. 'Ο άδιδόθοτος Φοντενέλ βρήκε όλες τις πόρτες άνοιχτές, θέσχισε δυό δλόκληρα σαλόνια και δυό κάμαρες και Ξεαγρια βρέθηκε έμπρός στά άσκελιστα κάλλη της 'Αννας Αικατερίνης. 'Χωράς σ' αυτό τό θέαμα λίγο έλειπε να πέση λιπόθυμος.

— 'Α! κυρία, άνέκαρως, κοίμα να μιν έμια άκόμα όδύδοντα χρονών!...

'Όσο σημαίνει, ότι ως τ' όδύδοντα του, ό άθεόφοβος Φοντενέλ ή-ταν επικίνδυνος για τις κυρίες.

'Ο Φοντενέλ δεν άφινε εύκαρία, που να μιν κάμει στην ώραία Μινέττα αδηματιζές έξομολογήσεις. 'Η σύζυγος του 'Ελβέτιου ήτανε γι' αυτόν ή έννοσημένη φίλη, ή γαριά τόν ματιών του, ή θέσιμη της γέφυρας καρδιάς του...

'Ένα βράδι, σέ μιιά κοσμική συγκέντρωση που είχε όδοσει στο μέγαρό του, ό 'Ελβέτιος, ή ώραία Μινέττα, ντυμένη υπέροχα, άστραφτε κυριολεκτικώς από όμορφιά. Τριγυρισμένη από ένα πληθος

προσεκλιμμένων, τούς έγοήτευε όλους με την καλλονή της, με τό πνεύμα της.

'Ο Φοντενέλ δεν μπορούσε, φυσικά, να λείψει από μιιά τέτοια γιορτή. Μά, κατά δυοτυχία, ό 'Ελβέτιος έπέμεινε να τόν κρατή μαζί του σέ μιιά άκρη της αίθουσής, συνομιλώντας μαζί του για χίλια δυό πράγματα, έντελώς άναρά για τόν γρηαό έρωτύλο, τό όποίο τα μιλία ήσαν καρωσιμένα επάνω στη γήσιμα οικιδέσιονα και τού όποιου ή καρδιά έπαλλε μονάχα γι' αυτήν. Πόσο επιθυμούσε να τρέξει κοντά της!

'Ο 'Ελβέτιος κατάλαβε, φυσικά, τις σχέσεις του. Τού Ξδειξε, γελώντας, τή γυναίκα του και τού ελεε πειραχτικά:

— Δέν σου φαίνεται, γρηαί φίλε, πώς είνε θαυμασιός; ώραία άπόψε ή Μινέττα μου;

Τι άπήτησε τότε νομίζετ' ό άδιόροθος Φοντενέλ;

— 'Α! κύριε, εστε με έναν κομικό άναστεναγμό, είνε ένα άστρο, τό όποιο λάμπει μόνον για μένα, ένός σας σας θεμαίνει!...

'Ετσι ή συζυγική ζωή του φιλοσόφου περνούσε εύτυχισμένη. Μεριιά χρόνια άργότερα, ή Μινέττα βρήκε την εύκαρία να άποδείξει όλες τις συζυγικές αρετές της, όλη την άφοσίωση που έτρεφε προς τόν άνδρα της. 'Η εύκαρία αυτή ήταν ή έκδοσι του περιήμοτου συγγράμματός του 'Ελβέτιου, τό όποιο έπληρώρετα «Τό Πνεύμα».

'Όταν τό σύγγραμμα αυτό έξεδόθη, έπροκάλεσε πάτογο. 'Ο φιλόσοφος είχε κωτηριώσει στις σελίδες του όλα τ' τρωτά της άριστοκρατίας και τού συντήματος, τό όποιο επικρατούσε τότε στη Γαλλία. Οι Ιθίνοντες Ξηγήθθησαν έναντιον του, πολλοί δε άνθρώποι, τούς όποιους ό 'Ελβέτιος θεωρούσε φίλους του άφοσιωμένους, τόν εγκατέλειψαν την τελευταία αυτή στιγμή έκδοτον στις επιθέσεις τών έχθρών του.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, ή Μινέττα άποδείχθηκε αξιοθαύμαστη. Άντιοτάθηκε με τό μέτωπο ψηλά σ' όλην αυτή την πόρα κι' άπόσπλιζε με τή δύναμη τού συνήθου της πνεύματος τούς άντιπάλους του άνδρός της. Έδοκίμασαν μάλιστα να την πείσουν, για να πέσει τόν άνδρα της να ίσχωρήσει και ν' άποκηρύξει όσα είχε γράψει έναντιον τού καθεστώτος, μά ή 'Αννα Αικατερίνη άρήθηκε με υπέροχη νεύμα.

Και επειδή ή επιθέσεις τών έχθρών έναντιον του φιλοσόφου έξακολουθούσαν, ή ύπερόχη αυτή γυναίκα έβισε τό σύζυγό της να πάη να άναζητήσει στο έξωτερικό τις τιμές και τό θαυμασμό που άρνούνταν στη μεγαλοφρονα του στη Γαλλία. Προάγματι, ό 'Ελβέτιος έφυγε μόνος για την 'Αγγλία, όπου ό βασιλεύς και ή αλή του τόν δέχτηκαν με μεγάλες τιμές. Τόν άλλο χρόνο ό βασιλεύς της Προσσίας και οι Γερμανοί πριγκιπιες τόν κάλεσαν για να τόν φιλοξενήσιον.

'Από μαζουά ή Μινέττα παρακολούθεσε τούς θριάμβους τού συζύγου της. Άντάλασαν επισοτές, γεμιστές από τρυφερότητα, πλημμορισμένες από αισθήματα ήθηνικά. Και όταν άργότερα ή επιθέσεις έναντιον του φιλοσόφου έπασαν, οι έχθροι τού άναγάρστηκαν να σιωπήσιον και να άναγνώσιον τή μεγαλοφρονα του. 'Ετσι ό 'Ελβέτιος Ξαναγύρισε στη Γαλλία και έπανελάβε με την ύπερόχη γυναίκα του την παλάη ώραία ζωή, την όποια τόρα τούς έκαναν πιο εύτυχισμένη τ' ά δυό ώραία κοριτσιά, τά όποια ή Μινέττα τού είχε χαρίσει, ή Καρλόττα κι' ή Γενεβιέθη.

Δυστυχώς, ό μέγας φιλόσοφος δεν Ξησε πολύ. Μετά τόν θάνατο του ή 'Αννα Αικατερίνη άφοσίωθηκε στην άνατροφή και στην άποκατάστασι τών παιδιών της. Και όταν τό επέτιχε κι' αυτό, τότε άποτραδηγήθηκε σ' ένα έξοχό τής χτήμα, για να περσίη εκεί τό υπόλοιπο της ζωής της, με την άνάμνηση τού άνδρόπου, στον όποιο είχε χαρίσει την καρδιά της.

'Εζησε εκεί σαν μιιά άγία και άγαθοποιός έρημίτις. Άρνήθηκε όσες προτάσεις γάμου της Ξησαν από παληούς θαυμαστάς της, άγαπούσε τά μικρά παιδιά και τ' άζωα. Είχε μαζέψει καμιά σαρανταριά γάτες της 'Αγκώρας στο μέγαρό της

'Ο 'Ελβέτιος στο γραφείο του. (Εικόν από παλαιά ένέκδοσι της βιογραφίας του).

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΦΡΙΚΗΣ

ΤΟΥ FERNARD ZAFAGUE

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

ΕΣΑ στις λαγκαδιές κι' άπάνω στά βουνά των επαρχιών της Γαλλίας βρισκούνται άκόμ πολλοί παλιοί άρχοντικοί πύργοι. Κι' όλοι οι πύργοι αυτοί έχουν την ιστορία τους και τους θρύλλους τους. 'Ο πύργος των κομητών Ντέ Λουάνζ όμως είνε κάτι περισσότερο από θρυλικός, είνε στοιχειωμένος! Οι ιδιοκτήτες του, άπόγονοι της άριστοκρατικής οικογενείας Ντέ Λουάνζ, τον έχουν πειά εργαταλειώνει. Κι' όσοι τυχαίνει νά περάσουν άπ' εκεί τη νύχτα, διηγούνται ότι άκουσαν σπαραχτικές φωνές. "Αν τολμήσουν μάλιστα νά πλησιάσουν πιο κοντά, βλέπουν πότε στο ένα και πότε στο άλλο παραθύρου του πύργου τη μορφή μιάς νέας γυναίκας ξεμαλλιασμένης και λευκοφορεμένης.

Είνε, λένε, το φάντασμα μιάς από τις κόμισσες Ντέ Λουάνζ, ή όποια έζησε πρό έκατό έτών στον άρχοντικό αυτό πύργο. Διηγούνται άκόμ ότι ή ώραία κόμισσα βγαίνει τις νύχτες στά παράθυρα του πύργου κρατώντας στην άγκυλιά της δύο μικρά σκοτωμένα παιδιά. Τά σφίγγει δυνατά και τά φιλεί, ενώ αυτά στέζουν αίμα!...

Οι κάτοικοι του γειτονικού χωριού, όσοι είνε υποχρεωμένοι νά περάσουν άπ' τον πύργο αυτό, σταυροκοπούνται και λένε την προσευχή τους.

"Ένας από αυτούς μου διηγήθηκε μιά μέρα την ιστορία της ώραίας πυροδόστιας, της όποίας έπί έκατό χρόνια τώρα, και γυρνά κλαίγοντας σπαραχτικά μέσα στον εργαταλειωμένο πύργο. "Ήταν μιά πολύ όμορφη γυναίκα ή κόμισσα, καθώς φαίνεται από μιά προσωπογραφία της, ή όποια ύσάοχει άκόμ α σε μιά από τις αίθουσες του πύργου. "Όσοι τόλμησαν νά μπουν την ήμερα μέσα στον πύργο αυτό, θάμνησαν την άσύγχριτη όμορφιά της. "Ήταν έπιβλητική σαν βασίλισσα, ή ώραία κόμισσα, ψηλή και λυγρή, με μάτια μαύρα και μαλλιά όλόχρωνα.

'Ο κόμης Ντέ Λουάνζ την είχε άγαθήσει τρελλά και την πήρε γυναίκα του, μολονότι δεν ήταν καθόλου πλούσια, και οι δικοί του στίς άρχές δεν ήθελαν νά την άναγνωρίσουν. Μά σιγά-σιγά, με την όμορφιά της και την καλοσύνη της έτεβλήθηκε σ' όλους και την άγάπησαν και την έκτίμησαν όσο της άξίζει.

"Ένα χρόνο μετά τό γάμο της, ή νεαρά κόμισσα άπόκτησε δύο χαριτωμένα άγοράκια δίδυμα. "Ήταν μιά μεγάλη ευτυχία αυτή γιά την οικογένεια, αλλά δυστυχώς μετά τόν τοκετό, ή κόμισσα έκαθε μιά παράξενη νευρική άρρώστια, ή όποια κατέληξε σέ ύπνοβασία. Ξεπνόςε τη νύχτα, δερνότανε στο κρεβάτι της κι' ύστερα τριγύριζε μέσα στον πύργο, άσκοπιωμένη βαθεία. 'Ο σύζυγός της πρό πάντων ήταν πολύ λυπημένος γι' αυτό και εύσεβής καθώς ήταν, έκανε προσεχές και λιτανείες γιά νά σωθή ή άγαπημένη του γυναίκα. Τού κάκου όμως... Τό κακό όλοένα και χειροτέρευε. "Η κόμισσα νόμισε στην ύπνοβασία της, ότι την κινηγάνε κλέφτες κι' άγρια θηρία, και ξερονήζε άτελασμένα. 'Ο άντρας της παρακολούθησε την άγνοια της με καρδιά σπαταλημένη, μιν ξερονήζοντας πειά τί νά κάνει.

Μιά νύχτα που ό κόμης έβρισκε σ' ένα γειτονικό πύργο ή κόμισσα Ντέ Λουάνζ, είχε πλαγιάσει νορίς στο πολυτέλες της κρεβάτι σιμά στό όποιο, μέσα σ' ένα χρισωμένο λίκνο, κοιμότανον τά δύο τά άγοράκια. Άποκοιμήθηκε σέ λίγο κι' αυτή άφού φίλησε πρώτα τά λατρετά της άγγελόπαιδα. Σέ λίγο ένας άνεμος άγριος σπάρθηκε, σαν ένα κακό προμήνυμα. "Άξαφνα ή κόμισσα πετάχτηκε άπ' τό

και άπειρα πουλιά, μέσα σέ άριστοεργηματικά φτιαγμένα κλουβιά.

'Αργότερα ξεαναγύρισε στό Παρίσι, τό όποιο βρισκότανε στίς παραμονές της μεγάλης επανάστασεως. Στο σάλον της, τό όποιο ξανάνοιξε και πάλι, μαζεύτηκαν τά προοδευτικότερα πνεύματα της εποχής. "Η μόρα της επανάστασεως πέρασε, χωρίς νά την περιάξει. "Αργότερα, ό Ναπολέων θεώρησε ύποχρέωσί του νά επισκεφθή την ύπεροχη αυτή γυναίκα, την πιο μορφωμένη της εποχής του. Τέλος στίς 13 Αύγουστου του 1805, ή Μινέτα έκλεισε γιά πάντα τά μάτια της, τά όποια είχαν μείνει, παρά τά χρόνια της, πάντοτε όφρατα!...

κρεβάτι της τρομαγμένη, σέ κατάσταση ύπνοβασίας. "Άκουσε τόν άνεμο νά σφύριζε και νομίζοντας πως την τριγύριζαν άγρια κι' άνημερα θηρία, ζήτησε ν' άρπάξει διδιόποτε γιά νά άμυνθή.

Στόν τοίχο, πάνω από τό λίκνο τόν παιδιών της, ήσαν κρεμασμένα διάφορα παλιά όπλα.

"Η κόμισσα ξεφρενιασμένη άπ' τόν τρόμο άρπαξε ένα μεγάλο κινηγετικό μαχαίρι και μιν ξερονήζοντας τί νά κάνει, χίληξε πάνω στό παιδί της και τόσφαξε!...

Στίς άγριες φωνές τών άτυχών μικρών έστρεξαν οι ύπηρετες, μά ήσαν άργά πειά. Τά φτωχά παιδιά κοιτόνταν στό λίκνο τους σφαγμένα!...

"Όταν γύρισε ό κόμης στόν πύργο, ή φτωχή γυναίκα είχε πειά ξεπνήσει. Φιλόσοφε τά ματωμένα κορώμια τών παιδιών της κλαίγοντας γοερά και ζητώντας νά μάθει πώς της τά σκοτώσε. Κι' όταν κατάλαβε πώς αυτή ή ίδια είχε σκοτώσει τά πολυαγαπημένα της μικρά, έχασε τά λογικά της.

'Ο κόμης άπελπισμένος ύστερ' άπ' τη φοβική αυτή τραγωδία, άποφάσισε νά γίνη καλόγερος. "Η τρελλή κόμισσα έμεινε ως την ήμερα του θανάτου της στον πύργο, μαζύ με τους ύπηρετες της. Δεν πειράζε πειά κανένα, μόνο γυρονοήσε από δωμάτιο σέ δωμάτιο ζητώντας τά παιδιά της. Τά καλούσε με τά τρυφερότερα όνόματα κι' έκλαιγε γοερά.

Καμιά φορά φαντάζονταν ότι τά κρατεί στην άγκυλιά της κι' έκανε τις κινήσεις μιάς μάνας που νουνοφέρει τά μικρά της. Αυτό βάζαζε ως την τελευταία της στιγμή. Μά, και μετά τό θάνατό της, ή ψυχή της δεν βρήκε ήσυχία. Και τό φάντασμα της γυναίκας και τώρα ακόμα τις νύχτες μέσα στον πύργο κλαίγοντας και μοιρολογώντας τά παιδιά της, που τά σκοτώσε ή ίδια με τά χέρια της!.

Τη φοβική αυτή ιστορία μου διηγήθηκε ένας από τους χωρικούς που μένουν κοντά στον πύργο τών Ντέ Λουάνζ.

"Εγώ δεν πιστεύω στό φαντάσμα. Μιά βραδιά όμως με φεγγάγι, πέρασα από τόν έρημο πύργο καβάλα σ' ένα μαύρο άλογο. Καθώς διάβαινα άκουσα άξαφνα τις σπαραχτικές φωνές μιάς γυναίκας. Τό άλογο μου ήταν τρομαγμένο κι' ήθελε νά γυρίσει πίσω, μά κι' εγώ έννοιωθα ένα κρύο ρίγος νά περνά όλο μου τό σώμα. Γύρισα γιά μιά στιγμή τά μάτια μου, χωρίς νά θέλω, πρός τό μέρος του πύργου. Είδα τότε σ' ένα παράθυρο τη μορφή μιάς λευκοφορεμένης γυναίκας, ξεμαλλιασμένης. "Άκουσα ένα γέλιο τρομερό, γέλιο τρελλής, γέλιο άποκόμο. Κι' έξαφνα ή μορφή γάστρε από τό παράθυρο. Τρέμοντας όλος, γύρισα πίσω γρήγορα με τό άλόγο μου. Και ποτέ πειά δεν τόλμησα νά περάσω από τόν πύργο αυτό ούτε την ήμερα!...

Ξεπνόςε τη νύχτα και δερνότανε στο κρεβάτι της...

ΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΜΑΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ... ΑΛΛΗΛΟΣΤΟΛΙΖΟΜΕΝΟΙ

Κάθε επαρχία της Ελλάδος έχει και τό δικό της παρατσούκλι, τό όποιο συνήθως δαρείλει στους έκδιωκτικούς γείτονάς της, εις τρόπον ώστε όλοι σχεδόν άπόχτησαν τό έπίθετό τους.

"Έτσι οι Μοραίτες άποκαλούνται «φρεύτες», οι Ρουμελιώτες «εσαρκαθοπαφάληδες», οι Κρητικοί «μπαουμάδες» και οι Θεσσαλοί «γαλκοσοφάηδες».

Οι Νάξιοι λέγονται «βαραβάδες», οι Μανιάτες «κακαβούλιας», οι Κορινθιοί «άγιοπαυλίτες», οι Μεσολογγίτες «βαροβυμάλιοι» και οι Εύβοείς «κοικουκίτιοι».

Οι Κεφαλλονίτες άποκαλούνται «άθειοι», οι Κερκυραίοι «αντζαφρέδες», οι Άχαρφιώτες «εκαρπενιωτικά ξουράφια», οι Σηρομερίτες «ντάληδες» και οι Βαλτινοί «μονόμυμιοι».

Τέλος οι Μακεδόνες έχουν τό παρατσούκλι «τσούσηδες», οι Άργείοι «ερασσάδες» και οι Ήπειρώται «στραγαλατζήδες».

Παροιμιάδες έπίσης έχουν μείνει και δύο φράσεις αναφερόμενες στην επαρχία Κινοβρίας: «Βερβαινωπτική κλειριά» και «Άγιοπερίτικη ψευτιά».